

Gisela May

de

NINA

CASSIAN

Se pare că e inevitabil: orice formulă nouă în artă constituie un șoc. Un șoc binefăcător, regenerativ de celule, un stimulent al imaginației, al punctelor de vedere, al sensibilității — pentru publicul deschis, capabil de mișcare, deci, tânăr: un șoc traumatizant, provocator de stînghereală, inconfort și împotrăvire surdă sau vehementă — pentru publicul inert, închistat în tabieturi estetice și psihice, deci, bătrîn.

Explozia apariției lui Brecht, în dramaturgie ca și în poezie, a produs șocul poment și așteptatele reacții, de la cele mai entuziaste adeziuni, la acceptările nepăsătoare, și pînă la contestările cele mai violente.

Devenit obiect de studiu, el continuă să pulseze într-un prezent activ, opera lui ne-suportînd perimetrul consacării didactice. El însuși teoretician adeseori categoric, e depășit de propria lui operă, una din demonstrațiile cele mai strălucite ale geniului liber care iubește criteriile dar urăște prejudecățile și căruia stringenta dialectică îi garantează deplina suplețe.

Era firesc ca o operă atît de „brutal” nouă să impulsioneze genurile înrudite sau afiliate, concepția de spectacol, scenografia, interpretarea, muzica. Compozitorii Eisler, Weill, Dessau, cu personalitățile lor distincte, fac parte integrantă, cu songurile lor, din stilul și spiritul lui Brecht. Dacă ar fi să caracterizeze această muzică „brechtiană”, ar spune că este un amestec, derutant cu intenție, de

liniaritate melodică și rafinată aproximație armonică, de captare vicleană a complicității spectatorului, urmată de înfruntarea lui polemică, de citate ironice convenționale, cu propuneri inedite, profund tulburătoare; un adevărat „atac” complex de intonații și sensuri.

Interpretă ideală a acestui repertoriu atât de variat și de dificil, este Gisela May. Traducând o parte din songurile și cîntecele lui Brecht, îi cunoașteam vocea și patima din discuri, și împrumutasem multe din accentele ei pentru a da vigoarea cuvenită echivalenței românești. Ascultînd-o „în carne și oase”, mi s-a confirmat impresia că mă aflu în fața unui artist complet, apt pentru ipotezele cele mai diferite și deplin stăpîn pe mijloacele lui expresive. Ceea ce, din punct de vedere sonor, s-a pierdut prin absența minuțioaselor corectări tehnice ale unei imprimări pe disc, a fost înalt compensat de fascinația mimicii și a gestului, de sublima imperfecțiune a trăirii spontane. Pentru că, oricît de exact și de migălos e travaliul ei, oricîtă perseverență, nuanțare și adîncire presupune experiența ei de viață și artă, Gisela May reușește să refacă miracolul creației sub ochii noștri, și să ni-l ofere cu o admirabilă naturalitate și familiaritate. Amintind de forța Edithei Piaf și de misterul Marlenei Dietrich, Gisela May este, mai ales, una din rarele interprete înarmate cu gîndire, cu facultatea intelectuală de a tutela și de a comenta un sens și o metaforă. Extrema ei rigoare nu numai că nu sărăcește pregnanța comunicării, ci îi conferă dinamică, acuitate și anvergura generalizării.

Gisela May știe să ofere, dar și să impună. Asemeni marelui autor căruia i s-a consacrat, fiecare frazare a ei e o afirmare sau o contestare. Ea ne previne și ne alarmează, ne strigă pe nume, ne indică soluții, cu o combativitate și o cruzime a adevărului care este însăși substanța iubirii de oameni.

Aș putea cita oricare din cîntecele pe care Gisela May le-a interpretat în memorabila seară Brecht. Aș putea aminti subtilul contrast dintre sarcasmul partiturii despre „Ce-a căpătat nevasta soldatului” și insinuanta delicatețe din „Cîntec despre vîntul cel mic”, unele tonuri sugerînd vulgaritatea interioară și altele de un tragism transparent, povestind înecarea unor pionieri americani, felul în care artista știe să „pronunțe” înțelepciunea, ironia, cochetăria, gravitatea. Nu pot să nu semnalez scena de teatru extrasă din „Teroarea și mizeriile celui de al treilea Reich”, exemplu de artă sobră, concentrată, cu un acut sentiment al dramei contemporane. Și de asemenea, ultimul „bis”, paradoxala anecdotă despre lipsa de nocivitate a alcoolului — de un irezistibil umor.

Asistînd la un astfel de recital, ne gîndim cu nostalgie la perspectiva unor recitaluri asemănătoare, date la noi în țară, de interpreții români, spectacole care să pună în valoare cîntecul de actualitate, puterea de comunicare a cuvîntului, problematica și atitudinea zilelor noastre. Pentru stîmulara acestui gînd, îi mulțumesc o dată în plus Giselei May, prezenței ei umane și artistice, capacității ei de a contamina cu frumusețe și semnificații pe toți cei care o ascultă.

Aurel Baranga printre viitorii interpreți ai piesei „Siciliana”, la Teatrul „Ion Uasilescu”

